

Poul Nyrup Rasmussens tale ved 50-året for Danmarks befrielse

Taler

Poul Nyrup Rasmussen
Statsminister

Dato

5. maj 1995

Sted

Københavns Rådhus

Omstændigheder

Talen blev holdt under en festaften arrangeret af Landsforeningen Værn om Danmark, Hjemmeværnsregion VI, Soldaterforeningers Landsråd og Reserveofficersforeningen i Danmark.

For få dage siden var det 50 år siden, Adolf Hitler begik, hvad der med rette er blevet kaldt, "verdens lykkeligste selvmord".

Fire dage senere modtog vi det glædelige budskab om, at de tyske tropper i Danmark havde overgivet sig.

Der er en klar historisk sammenhæng mellem de begivenheder. Ikke fordi Hitlers selvmord havde nogen direkte forbindelse med krigsafslutningen i Danmark. Den var der andre, der var herrer over.

Sammenhængen består i, at det om noget var Hitlers nazistiske idéer, der lå til grund for galskaben. Det var fra starten de nazistiske tanker, der ændrede verdens gang og ødelagde velfærden for generationer.

Europa i maj 1945 var en verdensdel i ruiner. De allierede troppers march mod Berlin og nazisternes bitre tilbagetrækning havde efterladt et ødelagt Europa. Millioner af mennesker var døde, stolte bygninger lå hen som murbrokker, og titusinder af civile var blevet hjemløse. Flygtningestrømmene var enorme.

Nu skulle genopbygningen begynde – også af Tyskland. Det var nazisterne vi havde været i krig med, ikke tyskerne.

Europa var ikke blevet befriet for nazismen af en enig magt. Alliancen mellem Stalins Sovjetunionen og USA, England og Frankrig var midlertidig.

Modsatningerne lurede.

Få dage efter – den 12. maj 1945 – udtrykte Churchill i et telegram til præsident Truman sin bekymring over den udvikling, der allerede var i gang:

"Et jerntæppe er sænket langs [russernes] front. Vi ved ikke, hvad der foregår bag det".

Udtrykket er siden blevet betegnet som selve startskuddet til Den Kolde Krig. På ruinerne fra verdenskrigen udspandt sig snart et oprustningskapløb mellem den lukkede kommunistiske verden og de vestlige demokratier.

Freden havde nok sænket sig over Europa, men risikoen for nye krige blev igen nærværende. Den Kolde Krig var i sandhed en skrøbelig fred, der flere steder i verden blev til regulære regionale konflikter og krige.

Udtrykket blev dog først for alvor kendt efter Churchills såkaldte Jerntæppetale i marts 1946 i Fulton, Missouri, USA.

Danmark var kommet gennem Anden Verdenskrig uden de store materielle ødelæggelser, der i øvrigt prægede Europa. Alligevel havde vi mistet mange af de søfolk, som tidligt havde meldt sig under allieret flag. Mange af de modstandsfolk, der landet over kæmpede for Danmarks frihed, havde ofret deres liv.

Vi var på de sejrendes parti – takket være dem, som tog kampen op til lands og til søs.

"Det er sejrherrene, som i triumfens time bør ransage deres hjerter og ved deres højsind gøre sig de umådelige kræfter værdige, som de behersker."

Ordene er igen Churchills.

Midt i sejrusrusen rettede Churchill blikket fremad. Hvordan skulle man skabe en verdensorganisation for at sikre, at den krig, som netop var afsluttet, ikke skulle gentage sig?

Flere tænkte som han. Kort før han modtog sin dødsdom, skrev en dansk

modstandsmand følgende:

"Den krig, der i øjeblikket raser over verden og ødelægger så meget i menneskenes sind, vil en dag få en ende, og så håber jeg, at en ny og bedre verden vil vokse frem af ruinerne af den gamle."

Mange delte frihedskæmpernes håb.

I Danmark indså vi hurtigt nødvendigheden af samarbejde i internationale organisationer, for herigennem at fremme fred og sikkerhed internationalt. Og naturligvis for at garantere Danmarks egen sikkerhed – tingene hænger sammen.

De Forenede Nationer blev dannet samme år, som verdenskrigen afsluttedes. Danmark var med fra starten.

I 1949 fik vi skabt NATO og Europarådet. Her fik Danmark også plads. senere fulgte vores EF-medlemskab og deltagelse i det, der nu hedder Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, OSCE.

I årene der fulgte, opbyggede vi det moderne velfærdssamfund i Den Kolde Krigs skrøbelige, men trods alt stabile europæiske fred.

I 1989 blev alt vendt op og ned i det sikkerhedspolitiske billede: Berlinmuren – Jerntæppet – som i årtier havde været det konkrete symbol på vores opfattelse af verdenssikkerheden – faldt. Det sovjetiske imperium blev opløst. Gamle fjendebilleder blegnede. Nye etniske og religiøse konflikter dukkede op – væsensforskellige fra dem, som afsluttedes for 50 år siden.

På bare fem år har vi fået et nyt verdensbillede og et andet Europa, som på mange måder er fundamentalt forskelligt fra det, vi har vænnet os til siden Anden Verdenskrigs afslutning.

Det stiller nye krav til os, krav om at supplere den traditionelle sikkerhedspolitik med en "blød sikkerhedspolitik" med vægt på økonomiske, sociale og kulturelle relationer.

Vi er i gang med udvikling af idéer på dette felt. Vi har en historisk forpligtelse til at udforme en ny verdensorden, også baseret på nye virkemidler i fredens og

demokratiets tjeneste.

Vi har et stort ansvar i denne proces.

Vi er parate til at bistå de nye demokratier i Øst- og Centraleuropa og ikke mindst de baltiske lande i deres forberedelse til optagelsen både i EU og NATO. Det er ganske nødvendigt – også for sikkerheden.

Naturligvis skal vi også have et tilstrækkeligt forsvar af vores eget nærområde. Men det er af stigende betydning, at vi definerer vores sikkerhedspolitiske indsats bredt nok.

I dag er danske FN-soldater med til at sikre freden og kæmpe for friheden blandt andet i den frygtelige krig i det tidligere Jugoslavien.

Danske FN-soldater er i dag bærere af mange af de idealer, som danske modstandsfolk under krigen var parate til at ofre livet for.

Lad os på denne særlige 50-års-mærkedag sende en tak til danske FN-soldater og andre, der dagligt gør en indsats for både fred og ofre i en ulykkelig krig. Vi er parate til at yde vores for at sikre også de næste 50 års fred.

Lad os i dag glæde os over, at vi i 50 år har kunnet leve i et frit land – i demokrati og velstand. Lad os takke vore allierede venner; de danske søfolk, der tilsluttede sig vore befriere, og den danske modstandsbevægelse.

I dag har vi den lykke og glæde at kunne takke modstandsbevægelsen gennem Frode Jakobsen, der taler her i aften. Frode Jakobsen var pioner i opbyggelsen af den danske modstandsbevægelse. Medstifter af Frihedsrådet. Forhandler om det militære samarbejde med de vestallierede. Og endelig ansvarlig politiker, for hvem det lykkedes – ved forhandlinger med Vilhelm Buhl – at få en regering på plads efter befrielsen.

Af historien kan man blive klog. 50-års-festlighederne skal også minde os om, at vi skal fastholde historien. Den historieløse bliver let konfus. Den historieløse mister lettere orienteringen. Den historieløse kan manipuleres.

Lad os derfor fastholde historien, som bagtæppe for den scene, hvor de

kommende års begivenheder udspilles.

På denne baggrund skal vi rette blikket fremad. Vi har i årene fremover et stort ansvar for den internationale udvikling. Vi skal uafsladeligt arbejde for at virkeliggøre visionen om et bedre og mere fredeligt Europa.

Og det skal lykkes.

Kilde

www.danmarkshistorien.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Anden Verdenskrig, Danmarks besættelse 1940-1945, Mindetale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/poul-nyrup-rasmussens-tale-ved-50-aaret-for-danmarks-befrielse>